

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 43

Fylke: Sogn og Fjordane.

Tilleggsspørsmålnr.

Herad: Selje.

Emne: Ting til legedom og vern
mot sykdom.

Bygdelag: Årsheim.

Oppskr. av: Bernt J. Stokkevog

Gard: Stokkevågen.

(adresse): Årsheim.

G.nr. 11 Br.nr. 1

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):
Etter oppteignelse fra flere kilder.

A) Ringer.

SVAR

Blant de mest almindelige rådgjerder mot gikt bar man fingerringe av messing, andre metall-legeringer ble under tiden brukt også, tabak, bronse o. l. Disse giktringer var glatte som giftringer. Enkelte hadde inskripsjoner på innersiden. Den inskripsjon som er kjent her er "Giktring!"

Kjenskapet til disse ringer fikk man gjerne av folk som brukte slike, og som regel fikk man kjøpe dem (ringene) av omreisende kramkarer. For øvrig har det også vært i bruk ankelringer av tvunnet messingtråd. Dette var et vanlig middel mot gikt. Armbånd eller smykker som leger der for tiden ingen som kjenner til.

Et annet middel mot forskjellige sykdommer var at en tok tre små steiner, en fra kirkegården, en i fjæren og en hjemme i tunet. Disse stenene skulle en koke en stund, hvor lenge er det uråd å få opplysninger om, Avkoket skulle en gi vedkommende som var syk. Middelet var etter sigende så effektivt at det hjalp endog mot sinnsykdom. Dette avsnitt kommer i grunnen ikke inn under dette emne, men siden en er inne på legemidler tar jeg det allikevel med.

D) Belter.

Elektriske belter var ikke i bruk her i bygden.

E) Øreringer.

For 20 - 30 år siden var det vanlig at både mannfolk og kvinnfolk bar øreringer, og den mann som sist gikk med ring i ørene døde for to år siden. Øreringene som var brukt her i bygden var tynne ringer av gull som var stukket gjennom øreflippene.

Emne nr.43.

Det vanligeste var at en brukte ringer i begge ørene, men det forekom også at en brukte kun en ring. Generelt ble øreringer brukt mot øielidelser, derfor var det som regel folk med betente øyekanter som gikk med slike ringer. For øvrig var det mange som trodde at det skulle skjerpe synet.

F) Forskjellige ting.

Enkelte var i besiddelse av noe man kalte for torestener som ble brukt til vern mot sykdom og ulykker. Dette var kulerunde, helt glatte steiner om lag så store som en 12-linjers riflekule (rundkule) av en grå eller brun meget hard steinart. Det påstås at disse steinene skulle være meteorsteiner, og de ble tillagt helbredende egenskaper. Her på gården Stokkevågen var her til ganske nylig tre slike steiner. Opprinnelig stammet de fra gården Sandvik i Barmsund og var brakt hitt av min far som var barnfødt i Sandvik. Her var det ingen så vidt jeg husker som brukte dem til legemiddel eller tilla dem noen spesielle egenskaper, for vi barna fikk dem ofte og leke med da vi var små.

Andre ting som ble brukt som amulett vites ikke. Derimot ble tjære, rå poteteskiver, hvalskjell, hareekskrement, fosterhinnen av kalv o.l. var meget brukte legemidler for folk og dyr.

Stokkevåg, 16.mai 1954.